

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พิพิธภัณฑชาต และพิพิธภัณฑท้องถิ่น: พื้นที่ของการให้ความหมายและการรับรู้ต่ออดีตของลำพูน
ผู้เขียน	นางสาวอุดมลักษณ์ สุนทรระกุล
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ รัชชกุล

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาการนิยามความหมายให้กับอดีตลำพูน โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจว่าเรื่องเล่าในพื้นที่พิพิธภัณฑในท้องถิ่นได้สะท้อนถึงความคิดหรือการรับรู้ของผู้คนต่ออดีตลำพูนอย่างไร การศึกษานี้มาจากพื้นฐานแนวคิดที่ว่า การรับรู้อดีตของผู้คนมีพื้นฐานจากมุมมองที่ขึ้นอยู่กับคนแต่ละคน ซึ่งเมื่ออดีตนั้นขยายไปสู่อดีตของกลุ่ม สังคม หรือชาติ ก็ทำให้เกิดความหมายของอดีตที่แตกต่างกัน เมื่อเกิดการปะทะของความหมายแต่ละชุดก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมได้ ในกรณีของลำพูนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความคิดเห็นที่ต่างกัน ไปเกี่ยวกับ “อดีต” และความหมายของลำพูนมาจากต่างๆ มุมมองนี้ก็มีนัยยะควบคู่อยู่ด้วยว่า แบบใดที่มีคุณค่าควรต่อการนำเสนอเป็นภาพตัวแทนของลำพูน

พื้นที่ศึกษา คือ พิพิธภัณฑในลำพูนจำนวน 4 แห่ง (1) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย (2) พิพิธภัณฑชุมชนเมืองลำพูน (3) พิพิธภัณฑบริหาร พระครูบาเจ้าศรีวิชัย และ (4) พิพิธภัณฑพื้นบ้านวัดต้นแก้ว ส่วนในด้านวิธีการศึกษานั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ประกอบด้วยวิธีการศึกษา 3 ประการ คือ (ก) วิเคราะห์วัตถุจัดแสดงและการให้ความหมาย รวมทั้งวิเคราะห์การรับรู้อดีตที่ปรากฏอยู่ในห้องจัดแสดงของพิพิธภัณฑ (ข) สำรวจความหมายของ ‘ลำพูน’ ในมุมมองต่างๆ ตั้งแต่อดีตกระทั่งถึงปัจจุบันผ่าน งานเขียนและภาพแทนความจริง (ค) สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของลำพูน

ผลการศึกษาพบว่าแม้การรับรู้ต่ออดีตที่ปรากฏอยู่ใน พิพิธภัณฑแต่ละแห่งจะให้น้ำหนักกับเหตุการณ์และช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป แต่มีข้อค้นพบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเบื้องหลังวิธีคิดกับการรับรู้ต่ออดีตและการนิยามถึงมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละพิพิธภัณฑอยู่ 2 ประการ คือ

1) การรับรู้ต่ออดีตในพิพิธภัณฑแต่ละแห่งแสดงถึงการปะทะกันของสำนักทางประวัติศาสตร์ 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือสำนักของประวัติศาสตร์ชาติที่บ่มเพาะความรู้สึกร่วมของการเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย ซึ่งมอง ‘ลำพูน’ ในกรอบทางประวัติศาสตร์ที่มีศูนย์กลางจากชาติ/

ส่วนกลาง ในขณะที่อีกด้านหนึ่งคือสำนักของท้องถิ่นที่พยายามเสนอมุมมองและการอธิบาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตจากฝ่ายของท้องถิ่น ดังที่ปรากฏในกรณีการพยายามเสนอรายละเอียด ของเหตุการณ์จากเรื่องเล่าของคนท้องถิ่นในพิพิธภัณฑ์ชุมชนเมือง และการ “พลิก” มุมการเล่าถึง ชีวิตประวัติของครูบาศรีวิชัยจากท้องถิ่นคือลูกศิษย์และผู้ศรัทธาซึ่งเป็นมุมมองที่กลับกันอย่างสิ้นเชิงจาก ที่ประวัติศาสตร์ชาติเล่า ในพิพิธภัณฑ์บริการพระครูบาเจ้าศรีวิชัย

2) การนิยามเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้าง ให้กับท้องถิ่นที่จะเสนอ “อดีต” ที่ท้องถิ่นเห็นว่าสำคัญ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเสนออดีตแบบเดียวกับที่ ชาติเสนอหรือให้คุณค่า กระนั้นพื้นที่ดังกล่าวก็ไม่ได้เข้าลักษณะของทวิลักษณ์ระหว่าง ชาติ- ท้องถิ่นเท่านั้น กล่าวคือ ไม่ได้มุ่งแสดงว่าพิพิธภัณฑ์แห่งใดเป็นการนิยามถึงมรดกทางวัฒนธรรม ของชาติ หรือแห่งใดกำลังนิยามถึงมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น หากขยายไปสู่มิติที่สัมพันธ์กับ บริบทและเงื่อนไขทาง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในปัจจุบันด้วยเช่นกัน อาทิ การท่องเที่ยว การเมืองท้องถิ่น นโยบายของรัฐ และชาติพันธุ์

การศึกษานี้ มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ที่มีได้จำกัดอยู่เพียงประโยชน์เชิงทฤษฎีแนวคิด เกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์เพื่อประโยชน์ทางวิชาการสถานเดียว แต่ภายใต้สถานการณ์ที่ความ ขัดแย้งของการจัดการมรดกวัฒนธรรม ในลำพูนกำลังทวีสูงขึ้นขณะนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าผลของความ เข้าใจดังกล่าวอาจจะยังประโยชน์ในแง่ที่จะช่วยลดความร้อนแรงของการถกเถียงระหว่างผู้คนลงได้ อีกโศดหนึ่งด้วย

Thesis Title	National Versus Local Museums: Space of Meanings and Perceptions of the Past of Lamphun
Author	Miss Udomluck Hoontrakul
Degree	Master of Arts (Social Development)
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Chaiyan Rajchagool

ABSTRACT

The thesis is a study of the definitions and their corresponding meanings of Lamphun in the past. Its main objective is an attempt to address the question of how the narratives in the selected museums in Lamphun reflect the public's thoughts and perceptions of Lamphun. The study is premised on the theoretical orientation that different people with different perspectives adhere to, and simultaneously construct, different pictures of "realities". As the perspective and perception have been enlarged to cover larger entities such as social groups, society, and the nation, the proliferation of pictures has become the norm. Subsequently, their differences could come into conflict with one another. The issues of conflicts, as a matter of facts as much as of imagination, revolve around the meanings given by different entities to the "past" of Lamphun which in turn underline the problems of value and of representation of Lamphun.

The objects of study are four outstanding museums in the city and its vicinity, namely, (1) Hariphunjaya National Museum (2) Urban Lamphun Community Museum (3) Venerable 'Kru Ba' Srivijaya Museum (4) Wat Ton Kaew Museum. The employment of methods of study derives from three integrated approaches, i.e., (a) an analysis of the exhibits and their given meanings, together with that of the perceptions of the past in the exhibitions; (b) a survey of the "meanings" of Lamphun in its written form and its representations according to different viewpoints from the past till the present; (c) participant observation in cultural activities.

The findings point to the direction that the perceptions of the past vary from one museum to another, and each one has different emphasis on the past events and periods. However, the way of thinking about and the definitions of the cultural heritage of the displays in the

museums are closely related. This relationship underlines commonality among them, and it reveals two principal features of importance.

(1) The perception of the past in each museum indicates two different historiographies. One regards Lamphun as a part of the whole nation, particularly its connection with the centre. The other, on the contrary, sees it in terms of local dynamism, or "Lamphun on its own". The exhibits in Urban Lamphun Community Museum is a case in point of the latter, whereas those in Hariphunjaya National Museum the former. The biography of Venerable 'Kru Ba' Srivijaya is of particular interest. His representation in Venerable 'Kru Ba' Srivijaya Museum by his disciples is radically different from his biography told by the national narrative.

(2) However, the museums do not entirely devote themselves to one camp or the other. In relation to the definitions of cultural heritage in Lamphun, there are also ample and liberal spaces given to the locals to construct the "past" as they think significant. It is true that although their constructions are not necessarily the same as the past seen by the centre, the spaces in question do not solely fit into the dichotomy between 'the nation vs the local'. It is misleading, therefore, to view a particular museum exclusively belonging to one camp or the other. All are situated in the wider context of the present as well. Each one takes into account of the promotion of tourism, local politics, and serving the interests of culture, economy and ethnicity as it sees them.

This study is not restricted to theoretical considerations about historiographic questions for academic purposes. It also has the potential to contribute to the current and somewhat heated discussion on the problems of cultural heritage of Lamphun. In so doing, the author hopes that it can take the heat out of some of the controversies among concerned citizens in the city.